بەشی زمانی کوردی
قۆناغی سێیەم

نموونەی پرسیارەکانی زمانەوانی گشتی

ئەمانەی خوارەوە تەواوبکە بەمەرجێ لە یەک دێر زیاتر نەبێ:

1–**زمان ئەو دەستوورەیە کە ....و............... بەیەك دەگەیەنێت.**

2–**پێناسەی چۆمسکی بۆ زمان دەڵێت زمان ....**

٣–**گریمانەی غەریزەی تایبەت بریتییە لە...**

٤– **زمانەوانی کۆمپیوتەری لەوە دەکۆلیتەوە کە...**

تایبەتییەکانی زمان بژمێرە باسی (زمان پەیرەوە) بکە.

هۆکارەکانی سەرهەلدانی لیکۆلینەوەی زمانەوانی لای عەرەبەکان چی بوون؟ <u>به سێ خال بینووسە</u>

بەنموونەوە جیاوازی نێوان ئەرکی هەست دەربرین و ئەرکی هەست ورژاندن بکە لە.

(پێناسە ، لەیەکچوون، جیاوازی ، نموونە).

	ئەرکی هەست دەربرین	ئەرکی هەست ورژاندن
پێناسە		
لەیەکچوون		
جیاوازی		
نموونە		

زمانەوانی لە سەدەکانی ناوەراست بۆچی پێشکەوت؟ (دانتی) و (بیکۆن) چۆن باسی زمانەوانییان کردووە لەم سەدەیە. **(14نمرە)**

باسی دوو لەمانەی خوارەوە بکە:

–**زمانەوانی کۆمەلایەتی (سۆسیۆزمانەوانی) .**

– **بنەماکانی لێکۆڵینەوەی مێژوویی لە (رێبازی مێژوویی) .**

پوختەی ڕێبازی بەراوردی بەخاڵ باس بکە.

/ لەبارەی مێژووی زمانەوانی زۆربەکورتی وەلامی ئەم پرسیارانە بدەوە:

1- بۆچی هیندییەکان یەکەم کەس بوونە باسی زمانیان کردووە؟...............

2- لە قۆناغی یۆنانییەکان ئەرستۆ بۆچوونی خۆی خستۆتەروو دەلێت: زمان....................

3- فاروون لەسەدەی 11 پ.ز کتێبەکی داناوە بەناوی.........کە ئاخاوتنی کردووە بە چواربەش.

4- سەدەی ناوەراست لە نێوان سەدەکانی .... تا .... زاینی ، سەدەیەك بوو بووە هۆی پیشخستنی بواری زمانەوانی بۆچی؟.......................................

5- کتێبی ڕێزمانی کوردی سەعید سدقی کابان بەناوی................................

6- زمانەوانی لە سەدەی هەژدە لەلایەن ولیەم جۆنس پەیدابوو چۆن بوو؟............

/ ئەو بەلگەو دۆکۆمێنتانە چین کە زمانی کوردی ئەمرۆ گرێ دەدات بە زمانی ماددی کۆن.

1-زمانەوانی لێکۆلینەوەکانی لە خۆوەیە بۆ خۆیتی بەپێچەوانەی فیلۆلۆجی لێکۆلینەوەکانی.................

2- گرنگی زمانەوانی بۆ فیلۆلۆجی....................

3- گریمانەی دارشتن توێژەر لەم قۆناغە .... ولەرێگایەوە دەگاتە..............

4- زمان ئەو دەستورەیە کە.................. و .... بەیەکدەگەیەنێت.

5- بەشی برۆکا بەرپرسیارە لە.......زمان، بەشی فێرنیکا بەرپرسیارە لە........زمانی نوسین و قسەکردن.

6- بە پێی گریمانەی دەنگی سروشتی زمان لە ....دەنگە سروشتییەکانەوە پەیدا بووە.

7- پەیدابوونی زمان (جگە لە گریمانەکان) بە شێوەی زانستی لە چییەوە پەیدا بووە............................

بە یەك خاڵ جیاوازی نێوان (زمان پەیرەوە) و (زمان پلە پلەیە) بکە. تەنها لە رووی رێزکردنی (سینتاکس مۆرفۆلۆجی فۆنۆلۆجی)

بۆچی مرۆڤی پیگەیشتوو لەکاتی قسەکردن کە هەڵە دەکات هەلەکەی چادەکاتەوە بەلام کە مندال هەڵە دەکات نازانیٚ هەلەکەی چا بکاتەوە؟ لەرووی زانستییەوە لێکی بدەوە کە چۆن قسەکردنی هەردووکیان دەکەوێتە ژێرکاریگەری هۆکاری دەرەکی؟

ئەم رستانەی خوارەوە کام ئەرکی زمان جێبەجێ دەکەن تەنها ئەرکەکە بنووسە .

1- هاوخەمی جەنابتین خوای گەورە سەبوریتان بدات دوو ئەرك دەگەیەنیٚ

2- جەماوەری خەلکی کوردستان کیٚ دەتوانێت خەمی هەلەبجە لە بیر بکات

ئەمانەی خوارەوە تەواوبکە بەمەرجیٚ لە یەك دێر زیاتر نەبیٚ:

1- مێشك ڕۆلێکی گرنگی هەیە لە پرۆسەی ئاخاوتن بەشی برۆکا بەرپرسە لە..............

2-پێناسەی هنری سویت بۆ زمان دەلێت زمان ....

4-گریمانەی دەم بزاوتن بریتتیە لە.....................................

5- زمان رەوشتە ، پێویستە تواناو چالاکی لە یەکتر جیا بکەینەوە ، توانا .... ، چالاکی................

(

لەسەر شێوەی ئەم خشتەیە ئەرکی و(فەرماندان و راپەراندن) باسبکە لە (پێناسە ، لەیەکچوون، جیاوازی، نموونە).

	ئەرکی فەرماندان	ئەرکی راپەراندن
پێناسە		
لەیەکچوون		
جیاوازی		
نموونە		

-رێبازی وەسفی لەلایەن کێ و لە چ سەدەیەك سەری هەلدا و بنەماکانی رێبازی وەسفی چین؟

ئەم رستانە سەر بە کام ئەرکی زمانن:

1- بەیانیتان باش بەهیوای رۆژێکی خۆش بۆ ئێوە.

2- برنجی مەحموود تامێکی خۆش و بە سوود.

3- هەڵمانبژێرن گەر ئەرکەکانمان بە جێنەگەیاند سزامان بدەن.

زمان دوولایەنی هەیە ئاستی ستوونی و ئاستی ئاسۆی جیاوازییان تەنها بە سێ خاڵ بنوسە نموونە بهێنەوە

.

وەڵامی دوو لەمانە بدەوە:

أ- گرنگترین سیماکانی جیاوازی نێوان زمانەوانی نوێ و دێرین(کۆن) بەکورتی.

ب- تایبەتییەکان و بنەماکانی رێبازی ئەرکی چین؟